

Grey Scale #13

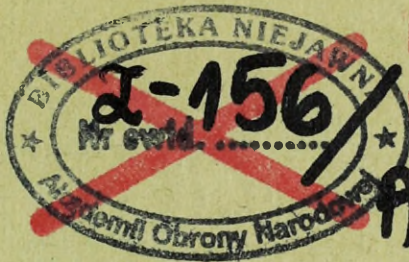
DANES-PICTA .COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO - OBRONNY
KATEDRA ANALIZ I PROGNOZOWANIA OBRONNEGO

JAWNE

**ZASTRZEŻONE
POUFNE**

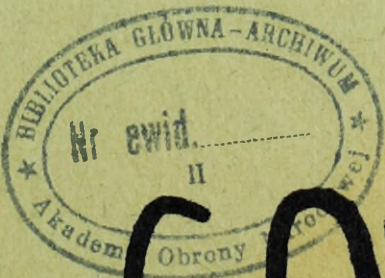
Egz. nr ..2

Józef STĘPAK

PROGNOZOWANIE KIERUNKÓW ROZWOJU SYSTEMU OBRONNEGO W ASPEKCIE
ZMIENIAJĄCEJ SIĘ ZEWNĘTRZNEJ SYTUACJI /WYBÓR OPCJI SYSTEMU
OBRONNEGO RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ W ASPEKCIE UWARUNKOWAŃ
POLITYCZNYCH I PROGNOZOWANYCH ZAGROŻEŃ/
"O P C J A"

Uwarunkowania międzynarodowe budowy i rozwoju systemu obrony
militarnej Polski
Studium teoretyczne

60755

WARSZAWA

1993

WYDZIAŁ STRATEGICZNO - OBRONNY
KATEDRA ANALIZ I PROGNOZOWANIA OBRONNEGO

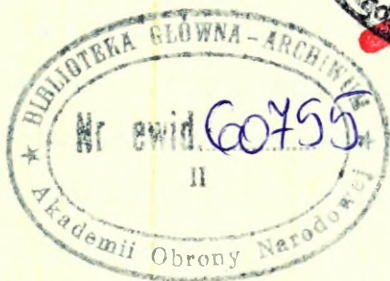
16092006 Anna KOLEK
Podot. Prot. podcl. Nr wch 648
z.oh. 24022006

JAWNE

ZASTRZEŻONE

Egz. nr. 2

Józef STĘPAK

DOROSZ KRZYSZTOF

Prognozowanie kierunków rozwoju systemu obronnego w aspekcie zmieniającej się zewnętrznej sytuacji (wybór opcji systemu obronnego Rzeczypospolitej Polskiej w aspekcie uwarunkowań politycznych i prognozowanych zagrożeń)
"OPCJA"

Uwarunkowania międzynarodowe budowy i rozwoju systemu obrony militarnej Polski
Studium teoretyczne

~~Ordnium
Ordnium... me 24022006
29.11.2003 J. Kalmowski~~

Spis treści

Wstęp.....	5
1.Podmioty międzynarodowe określające kształt systemu obronnego państwa.....	7
1.1.Elementy sytuacji międzynarodowej.....	7
1.2.Podział zagrożeń militarnych bezpieczeństwa państwa.....	12
2.Podział i ogólna charakterystyka otoczenia geopolitycznego Polski.....	15
2.1.Strefa bezpośredniego sąsiedztwa.....	15
2.2.Strefa euregionu południowo - wschodniego.....	18
2.3.Strefa europejska.....	20
2.4.Strefa subregionu światowego.....	23
2.5.Strefa światowa.....	27
Zakończenie.....	29
Bibliografia.....	30

Wstęp.

System obrony militarnej państwa rozumiany jako skoordynowany wewnętrznie zbiór wzajemnie powiązanych elementów organizacyjnych, ludzkich i materialnych działających na rzecz obrony państwa składa się m.in. z następujących elementów:

- siły zbrojne;
- przemysł obronny;
- infrastruktura militarna;
- edukacja obronna społeczeństwa;
- potencjał ekonomiczny, demograficzny i terytorialny.

Wartość i potencjał systemu oraz jego zdolność do realizacji zakładanych celów jest zatem uzależnione od wartości poszczególnych jego elementów. Są to wewnętrzne uwarunkowania wydolności systemu. Obok uwarunkowań wewnętrznych istnieją także uwarunkowania zewnętrzne, inaczej określając, uwarunkowania międzynarodowe. Są one nie mniej istotne, gdyż przede wszystkim one decydują o potencjale i kształcie systemu obrony militarnej państwa.

Niniejsze opracowanie zawiera próbę ich systemowego ujęcia.

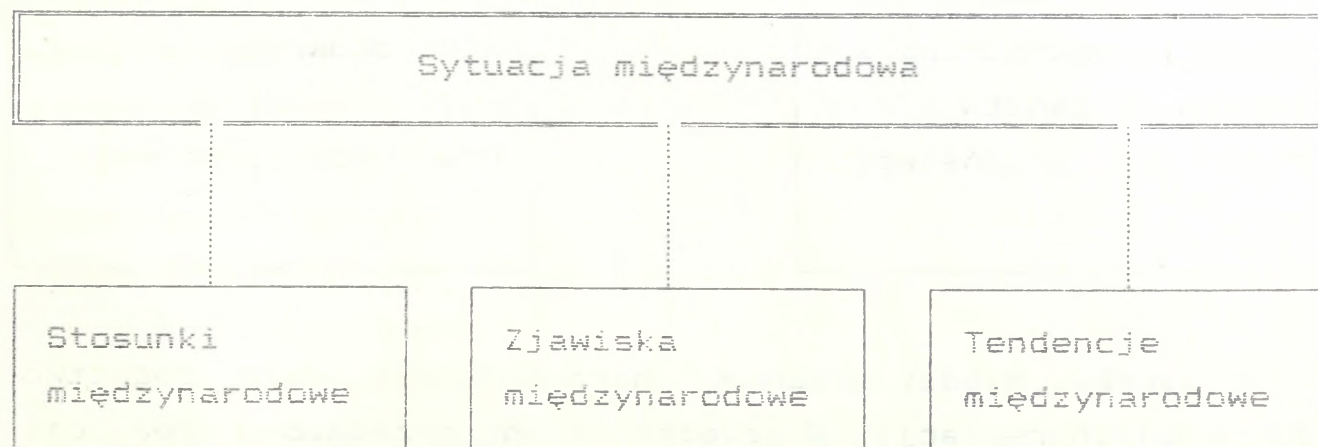
1. Podmioty międzynarodowe określające kształt systemu obronnego państwa.

1.1. Elementy sytuacji międzynarodowej.

Podmiotami międzynarodowymi, w niniejszym opracowaniu, określono: związki państw, narodów i wyznaniowe; państwa, narody i wyznania; narodowości, grupy etniczne i wyznaniowe; międzynarodowe grupy interesu; instytucje, traktaty i umowy międzynarodowe.

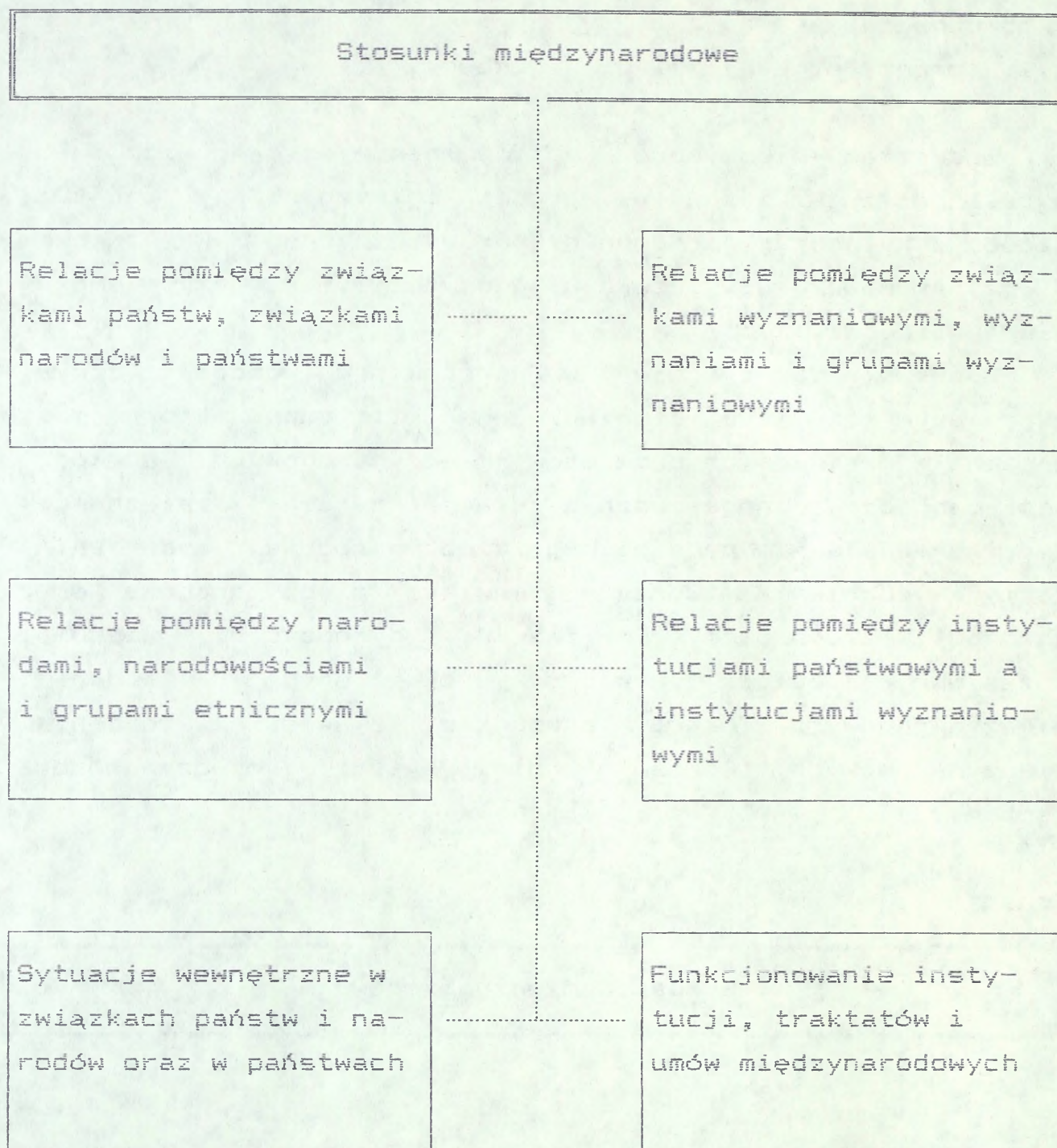
Państwo funkcjonuje w środowisku geopolitycznym, określanym też jako otoczenie geopolityczne, które jest złożone z określonych podmiotów międzynarodowych. Pomiędzy nimi zachodzą różnego rodzaju relacje, związki i zależności, które składają się na stosunki międzynarodowe; wydarzenia, fakty i zdarzenia tworzące zjawiska międzynarodowe oraz dążności, skłonności, inklinacje, dyspozycje, kierunki rozwojowe będące wyrazem określonych tendencji międzynarodowych. Zespoły stosunków, zjawisk i tendencji międzynarodowych tworzą z kolei sytuację międzynarodową (schemat 1).

Schemat 1.

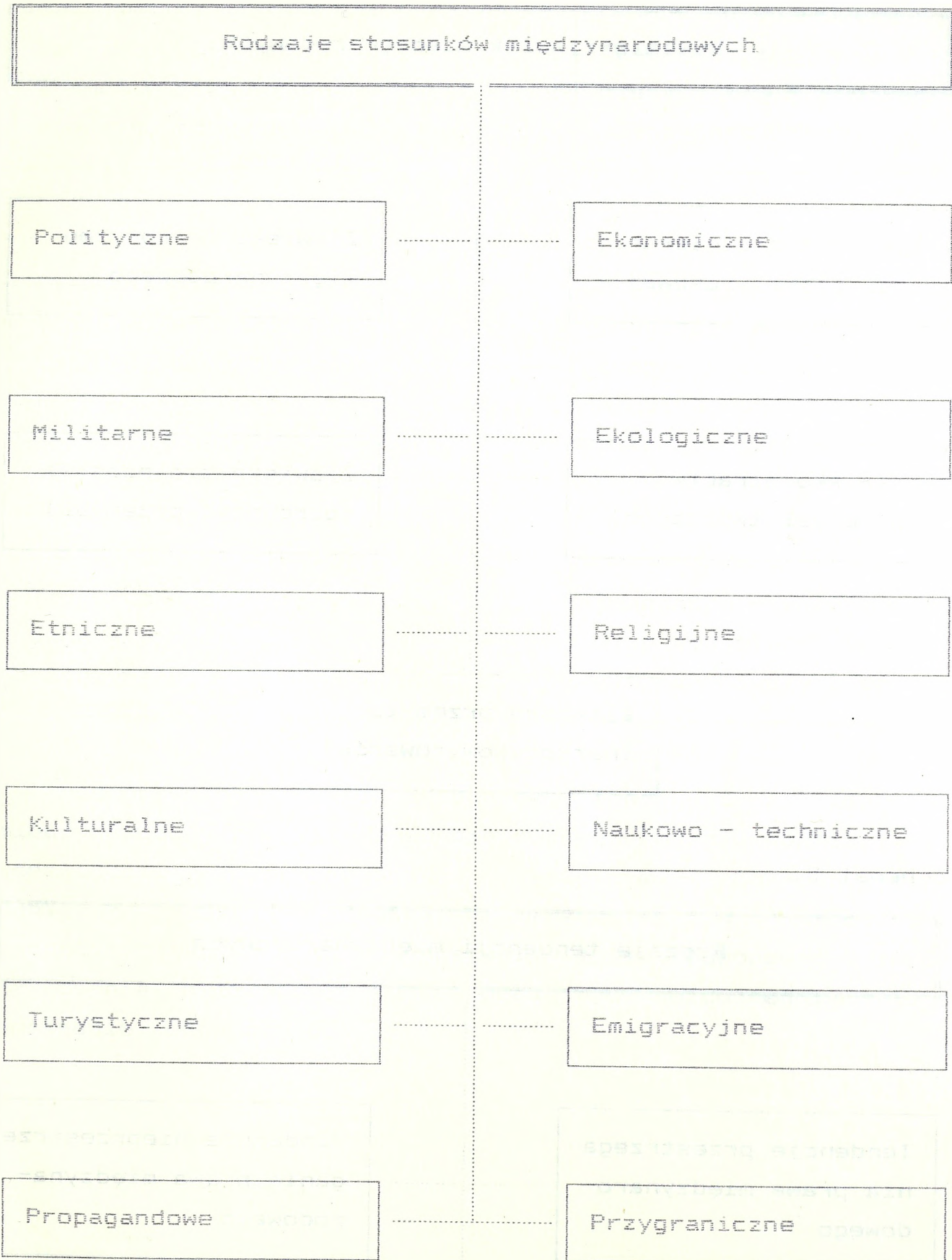
Na stosunki międzynarodowe w rozumieniu prezentowanego opracowania m.in. składają się: (schemat 2)

Schemat 2.

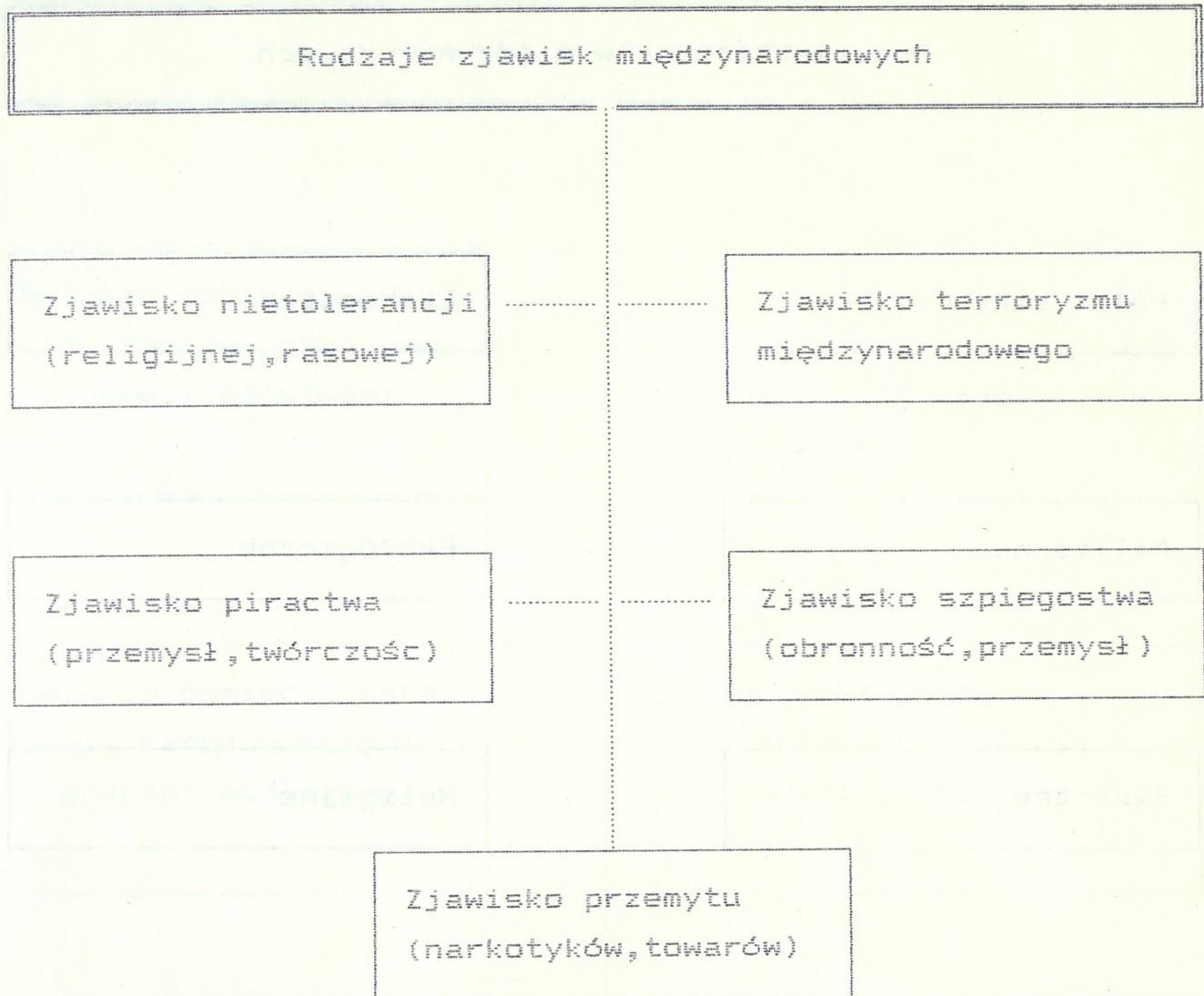

Stosunki międzynarodowe charakteryzuje duże bogactwo różnorodnych realacji. W zależności od przedmiotu realicji międzynarodowych rozróżniamy m.in. następujące rodzaje stosunków międzynarodowych (schemat 3).

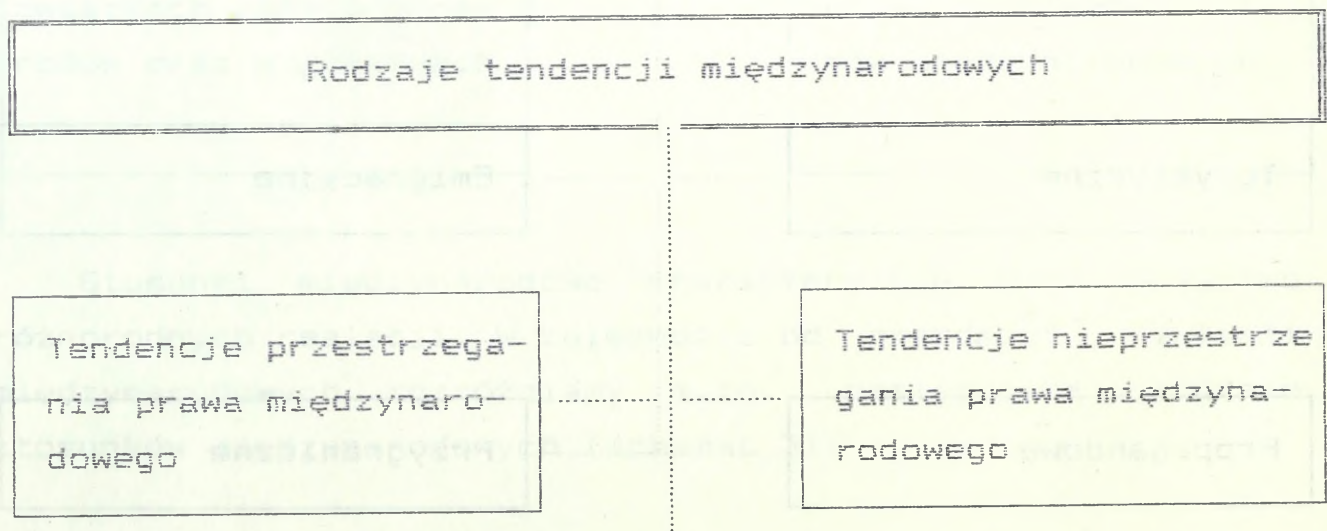
Schemat 3.

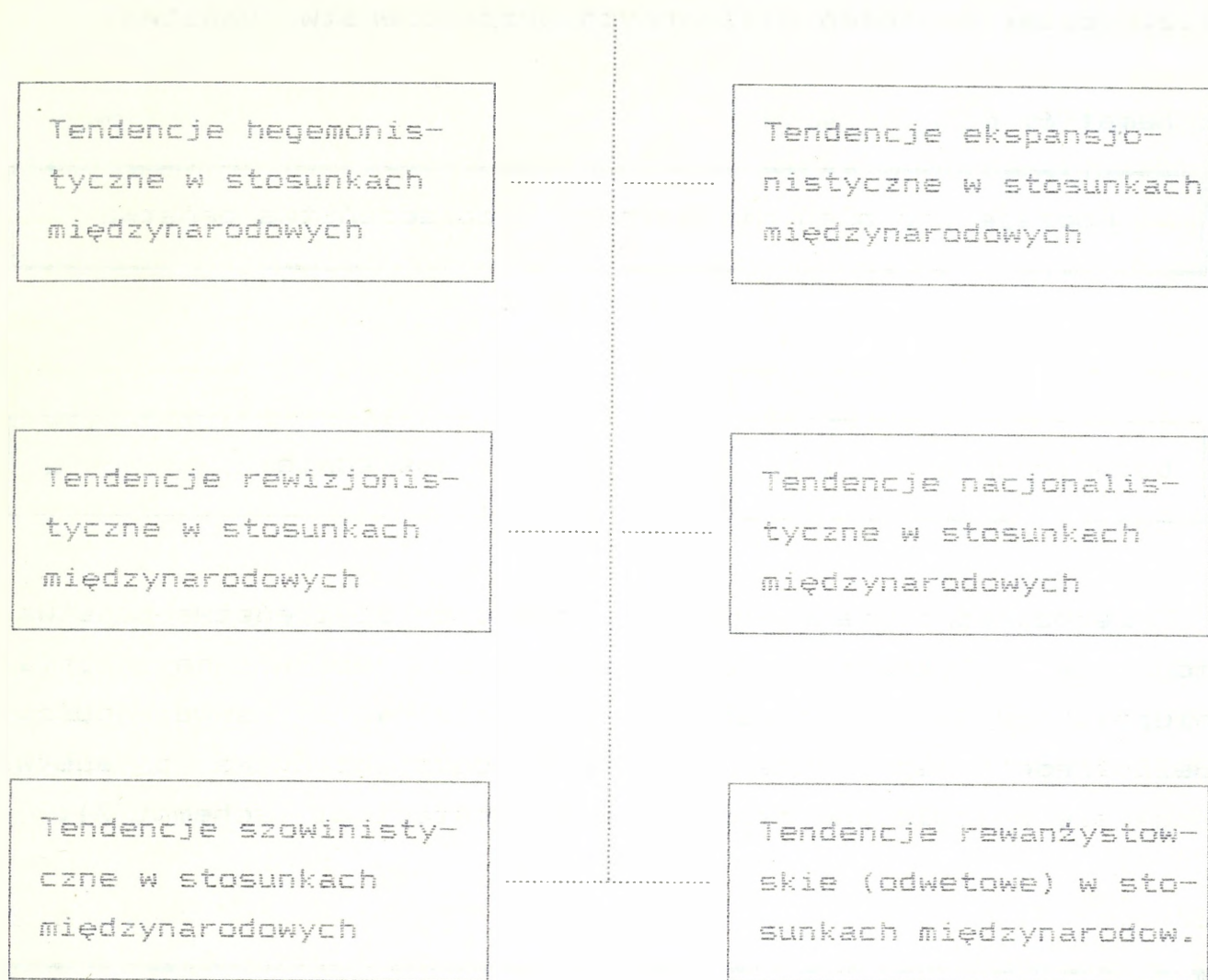

Schemat 4.

Schemat 5.

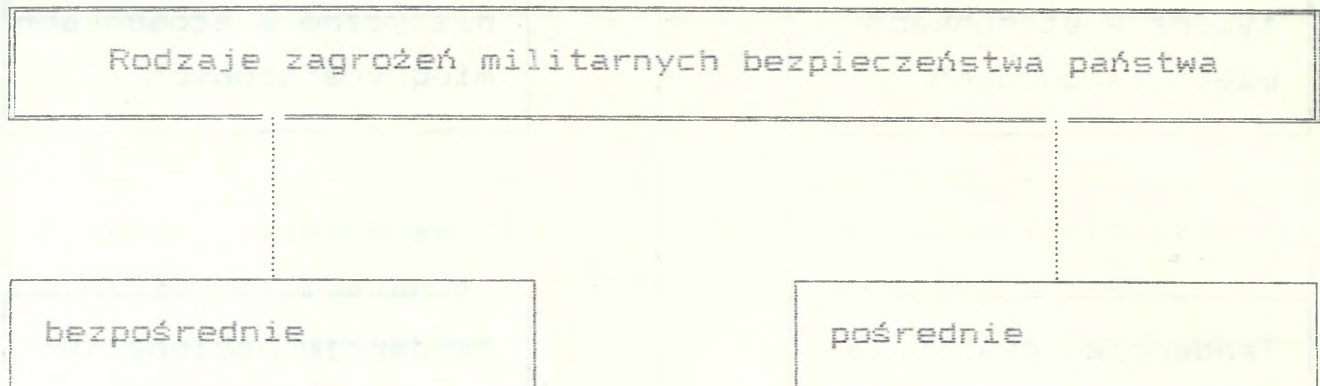

Niekorzystny rozwój stosunków, tendencji i zjawisk międzynarodowych zwykle powoduje różnego rodzaju konflikty z konfliktami międzynarodowymi włącznie. Rozwiązywanie konfliktów drogą orężną, zwłaszcza w otoczeniu geopolitycznym naszego państwa, może powodować jego zagrożenia militarne, które mogą być bezpośrednie lub pośrednie (schematy 6).

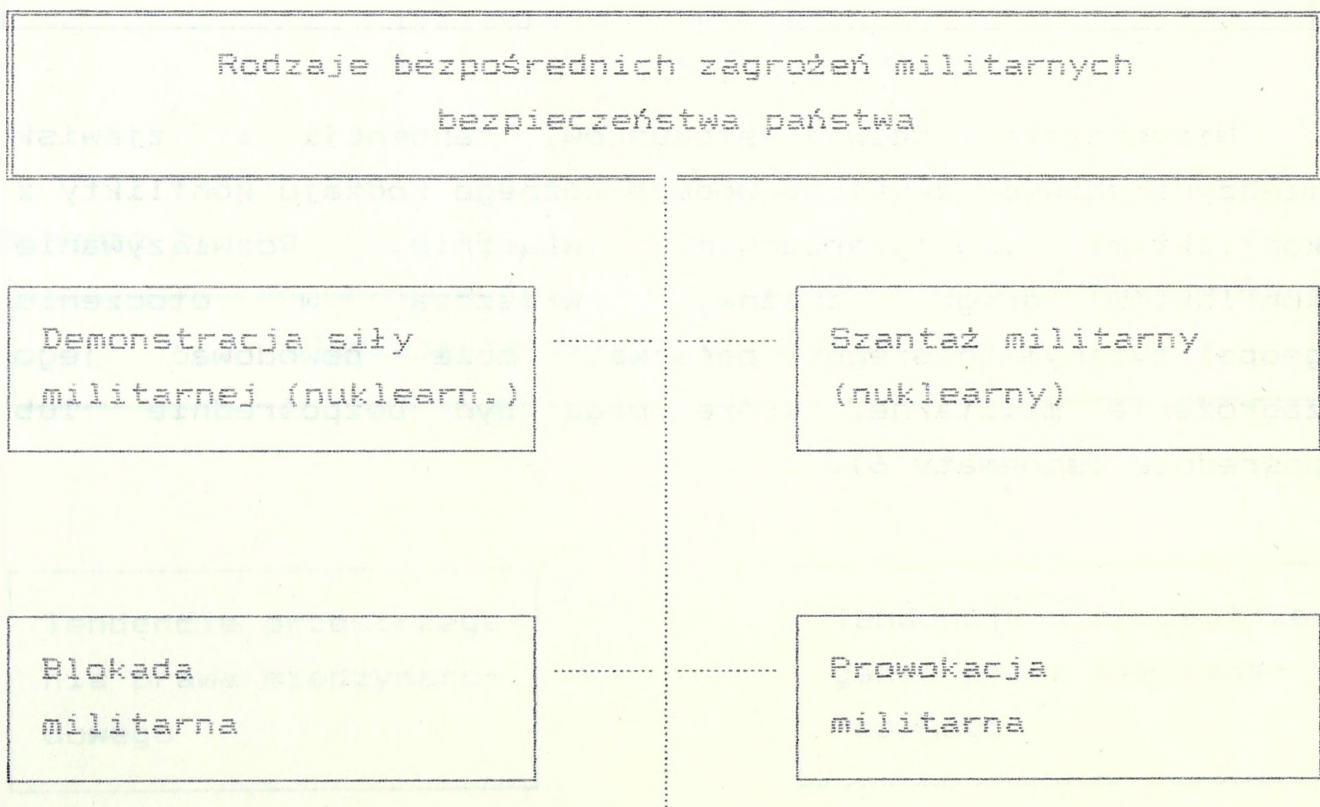
1.2. Podział zagrożeń militarnych bezpieczeństwa państwa.

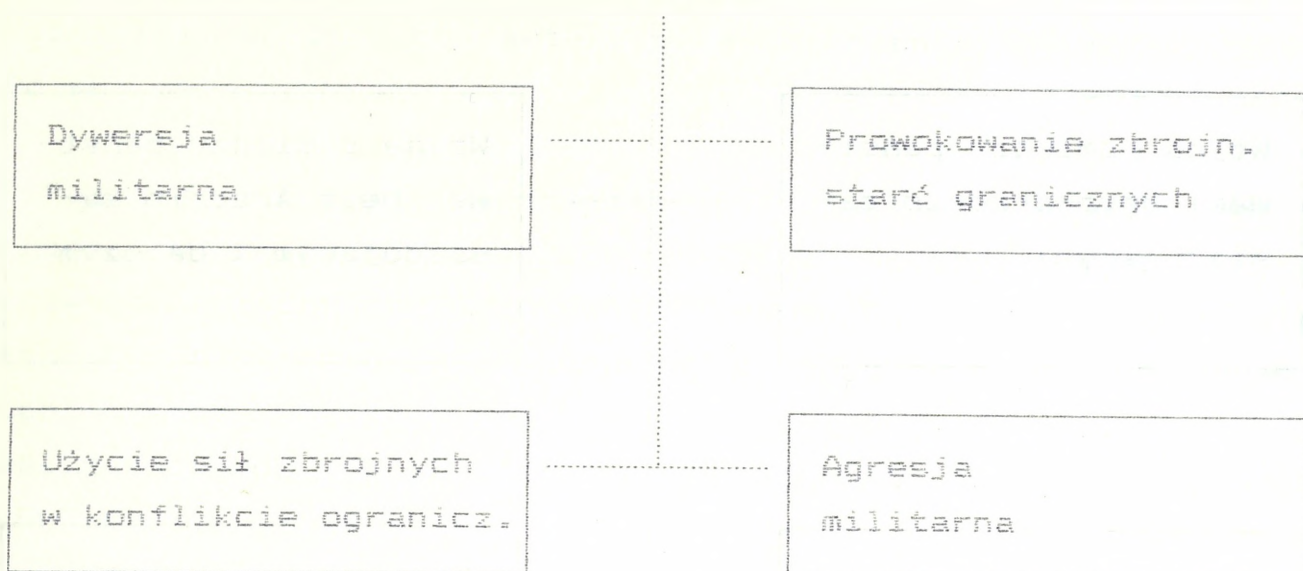
Schemat 6.

Bezpośrednie zagrożenia militarne bezpieczeństwa państwa mogą w skutkach mieć decydujący wpływ na naszą niepodległość, integralność terytorialną i suwerenność. Bezpośrednie zagrożenia militarne bezpieczeństwa państwa mogą się pojawić pod następującymi postaciami (schemat 7):

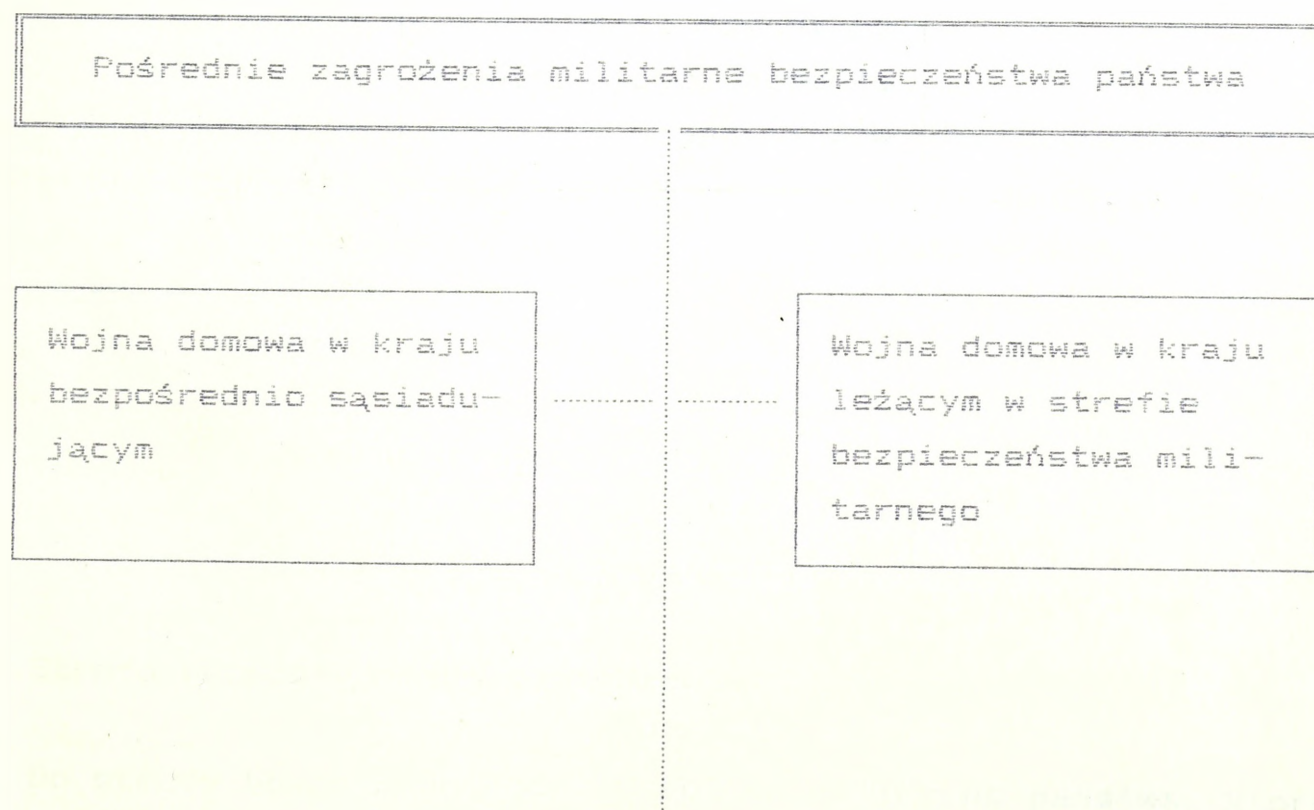
Schemat 7.

Pośrednie zagrożenia militarne bezpieczeństwa naszego kraju mogą powodować różnego rodzaju konflikty z użyciem przemocy zbrojnych przy ich rozstrzygnięciu, w bezpośrednim otoczeniu geopolitycznym naszego państwa. Do tego typu zagrożeń można m.in. zaliczyć (schemat 8):

Schemat 8.

Wojna pomiędzy państwami bezpośrednio sąsiadującymi

Wojna pomiędzy państwem bezpośrednio sąsiadującym i dalszym

Użycie przemocy zbrojnej w konflikcie etnicznym w strefie bezpieczeństwa militarnego

Użycie przemocy zbrojnej w konflikcie religijnym w strefie bezpieczeństwa militarnego

Użycie sił zbrojnych do innych celów w strefie bezpieczeństwa militarnego

Wojna pomiędzy państwami bezpośrednio sąsiadującymi

Wojna pomiędzy państwem bezpośrednio sąsiadującym i dalszym

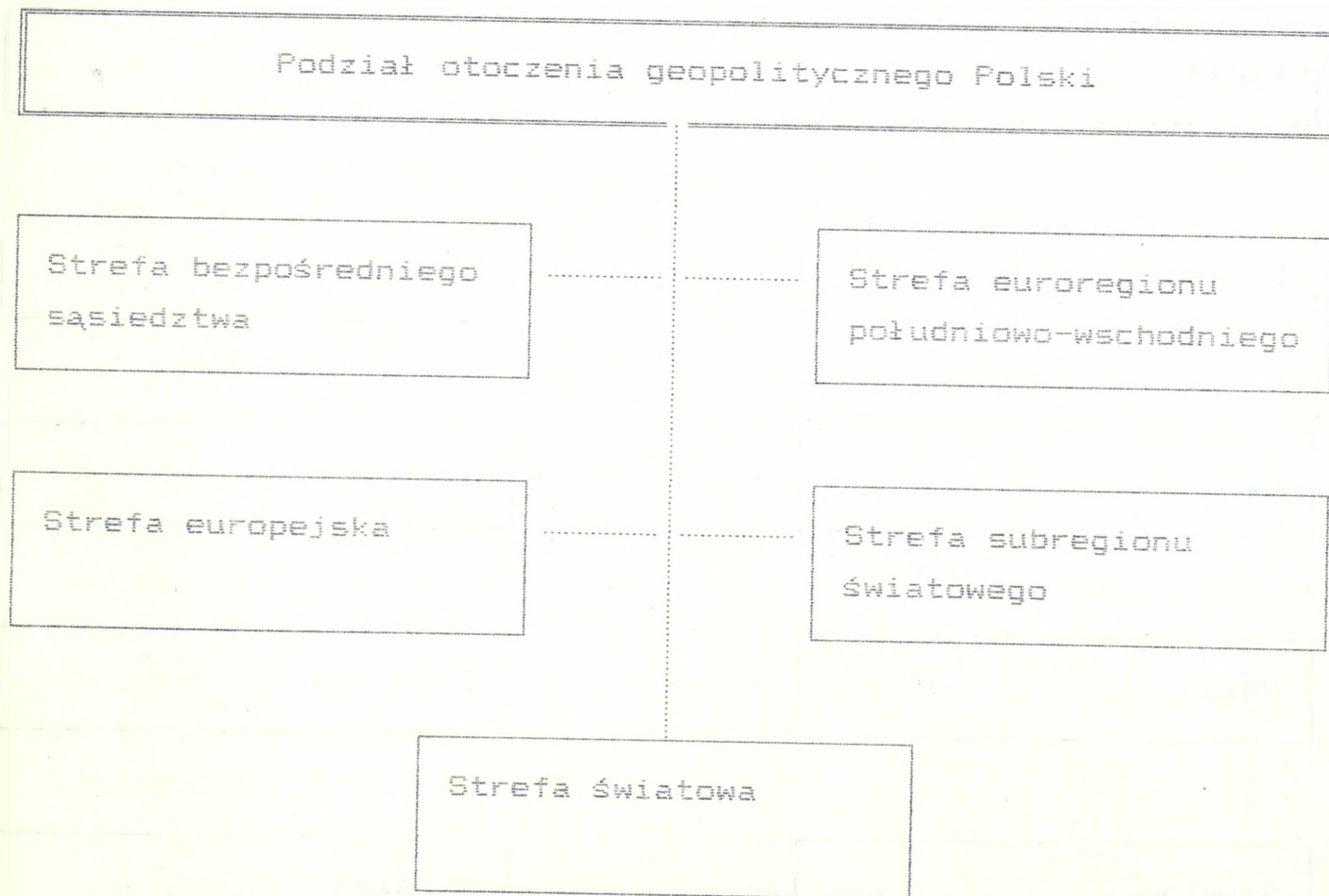
Blockada militarna

Blockada militarna

2. Podział i ogólna charakterystyka otoczenia geopolitycznego Polski.

Podobne stosunki, tendencje i zjawiska międzynarodowe zachodzą w różnych częściach naszego Globu. Jednak ich znaczenie, wpływ ich negatywnych skutków, na bezpieczeństwo militarne Polski nie jest jednakowy. Z tego względu, otoczenie geopolityczne Polski zostało podzielone na pięć stref międzynarodowego bezpieczeństwa militarnego naszego państwa (schemat 9).

Schemat 9.

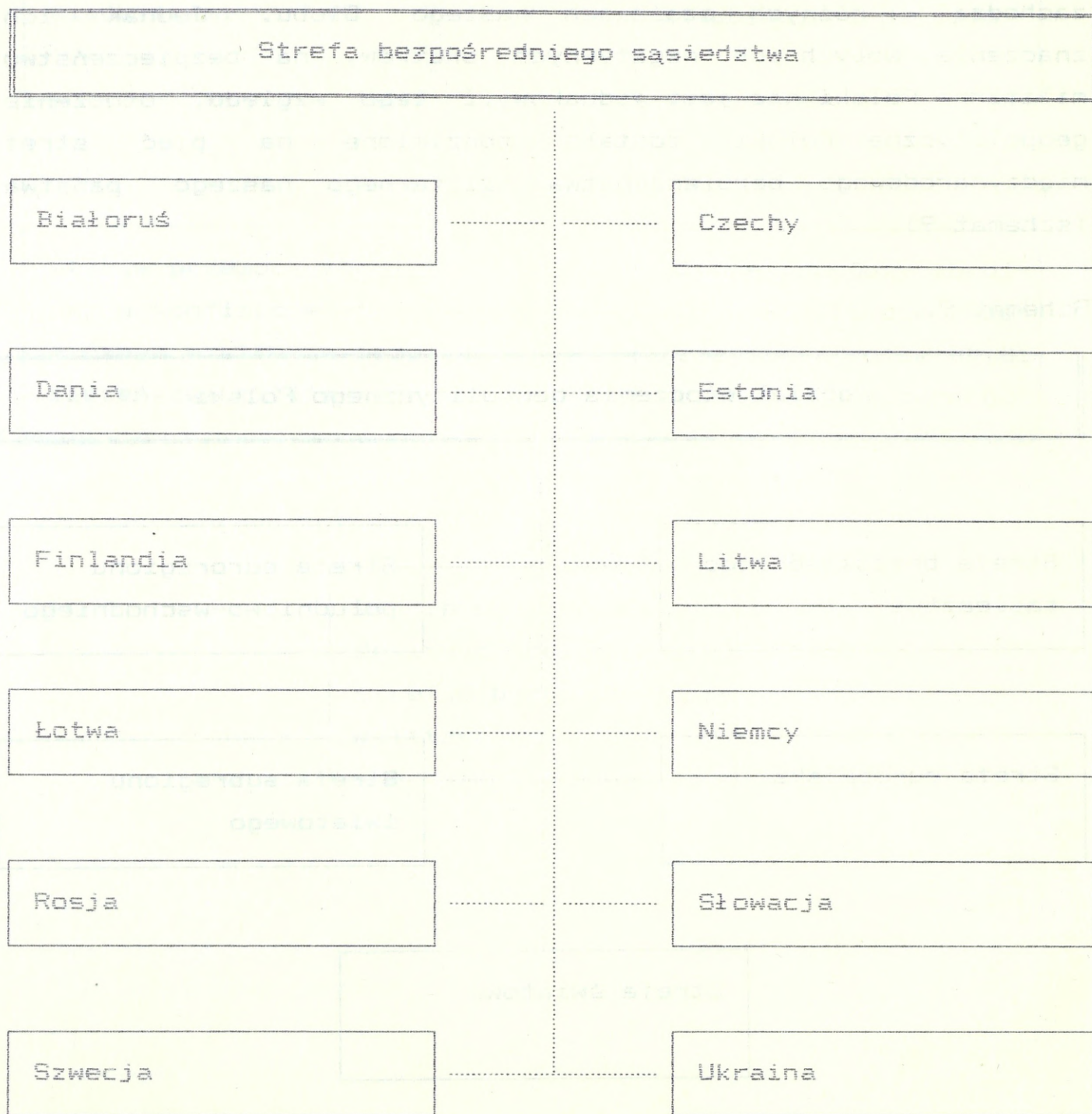

2.1. Strefa bezpośredniego sąsiedztwa.

Do strefy bezpośredniego sąsiedztwa zaliczono państwa, które

bezpośrednio graniczą z Polską na lądzie oraz pośrednio na Morzu Bałtyckim (schemat 10).

Schemat 10.

Strefę bezpośredniego sąsiedztwa stanowią:

- jedno mocarstwo w skali światowej - Rosja;

- dwa mocarstwa w skali europejskiej: Niemcy i Ukraina;
- trzy państwa o liczącym się potencjale¹ w skali regionalnej: Białoruś, Czechy i Szwecja;
- dwa państwa członkowskie Paktu Północnoatlantyckiego: Dania i Niemcy;
- dwa państwa członkowskie Unii Zachodnioeuropejskiej: Dania i Niemcy;
- dwa państwa członkowskie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej: Dania i Niemcy.
- dwa państwa wchodzące w skład Europejskiej Strefy Wolnego Handlu: Finlandia i Szwecja;
- trzy państwa tworzące Wspólnotę Niepodległych Państw: Białoruś, Rosja i Ukraina;
- trzy państwa członkowskie Inicjatywy Środkowoeuropejskiej: Czechy, Polska i Słowacja;
- trzy państwa tworzące Grupę Wyszegradzką: Czechy, Polska i Słowacja;
- trzy państwa posiadające broń nuklearną: Białoruś², Rosja i Ukraina;
- sześć państw o przewadze ludności słowiańskiej: Białoruś, Czechy, Polska, Rosja, Słowacja i Ukraina;
- dwa państwa zamieszkałe przez ludność pochodzenia ugrofińskiego: Estonia i Finlandia;
- dwa państwa zamieszkałe przez ludy bałtyckie: Litwa i Łotwa;
- trzy państwa należące do grupy etnicznej germańskiej: Dania, Niemcy i Szwecja;
- sześć państw z dominującą religią protestancką: Dania, Estonia, Finlandia, Łotwa, Niemcy i Szwecja;
- trzy państwa z dominującą religią prawosławną: Białoruś,

¹ ekonomicznym, militarnym, demograficznym i terytorialnym.

² Państwo Białoruskie nie jest dysponentem tej broni, lecz jedynie miejscem jej stacjonowania.

Rosja i Ukraina;

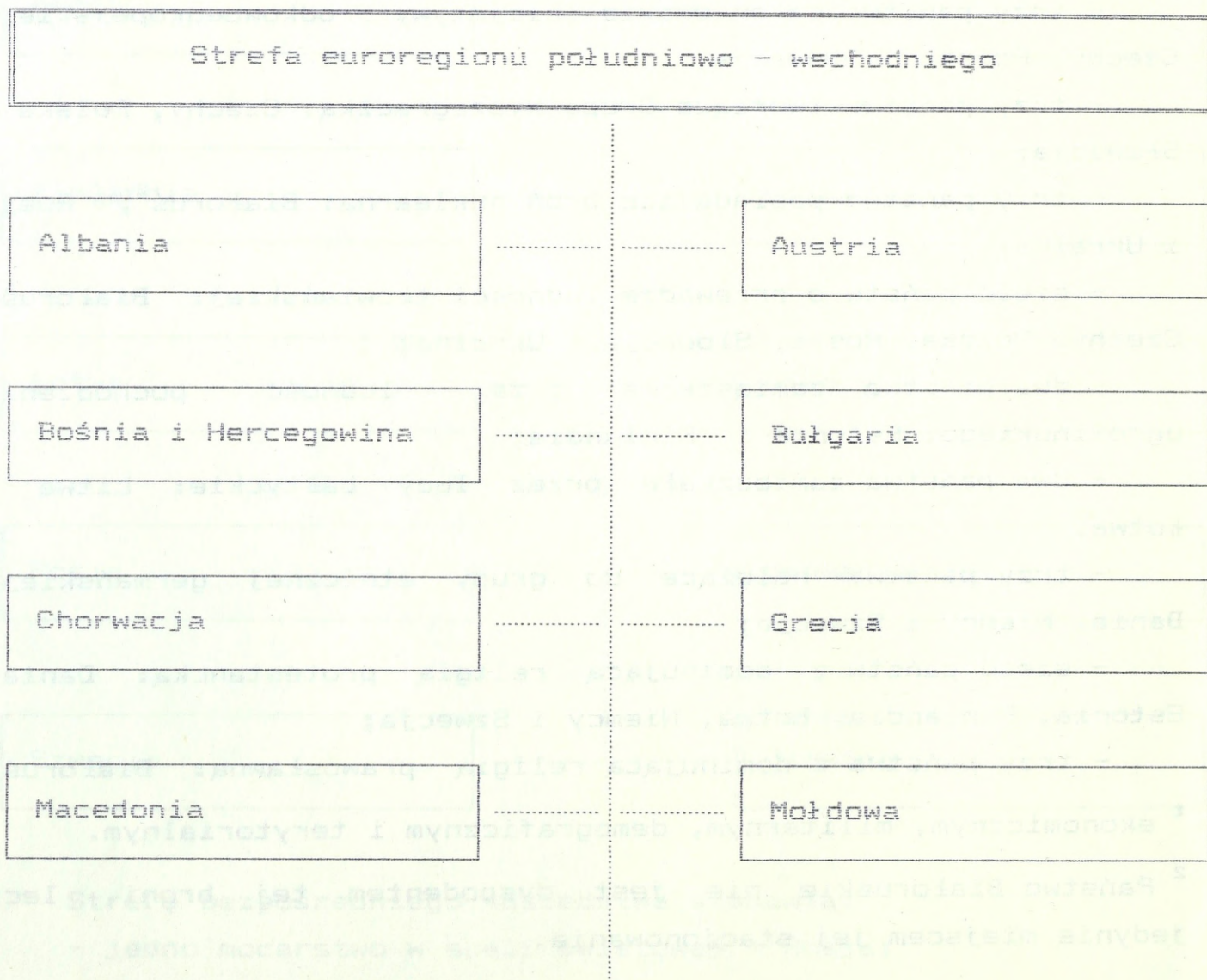
- dwa państwa z dominującą religią katolicką: Litwa i Polska;

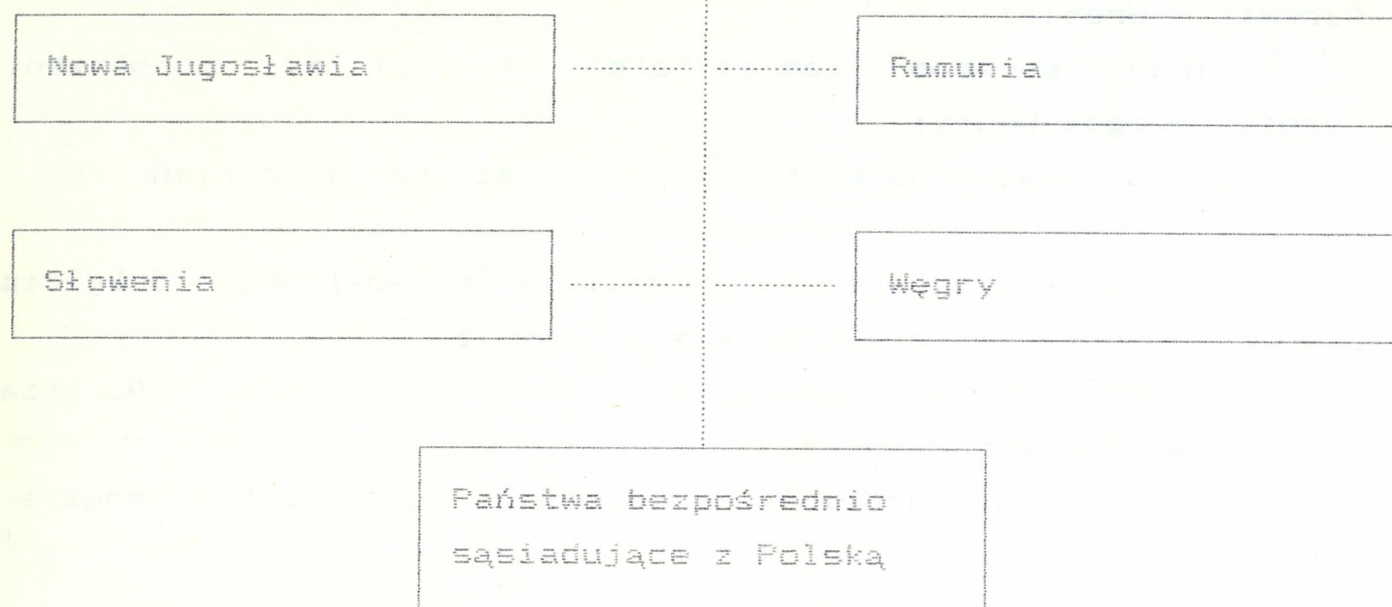
- dwa państwa stanowiące mozaikę religijną: Czechy i Słowacja.

2.2. Strefa euroregionu południowo - wschodniego.

Strefę euroregionu południowo - wschodniego tworzą państwa bezpośrednio sąsiadujące z Polską (schemat 10) oraz państwa Europy Południowo - Wschodniej wykazane na schemacie 11.

Schemat 11.

Strefę euroregionu południowo - wschodniego charakteryzują:

- sześć państw o liczącym się potencjale w skali regionalnej: Austria, Bułgaria, Grecja, Nowa Jugosławia, Rumunia i Węgry;
- jedno państwo członkowskie Paktu Północnoatlantyckiego: Grecja;
- jedno państwo członkowskie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej: Grecja;
- jedno państwo wchodzące w skład Europejskiej Strefy Wolnego Handlu: Austria;
- jedno państwo tworzące Wspólnotę Niepodległych Państw: Mołdowa;
- pięć państw Inicjatywy Środkowoeuropejskiej: Austria, Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Słowenia i Węgry;
- jedno państwo Grupy Wyszegradzkiej: Węgry;
- sześć państw z grupy etnicznej słowiańskiej: Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Chorwacja, Macedonia, Nowa Jugosławia i Słowenia;
- dwa państwa należące do grupy ludów romańskich: Mołdowa i Rumunia;

- dwa państwa zamieszkałe przez ludy albańsko - greckie: Albania i Grecja;

- jedno państwo zamieszkałe przez ludy pochodzenia ugrofińskiego: Węgry;

- jedno państwo należące do grupy etnicznej germańskiej : Austria;

- pięć państw z dominującą religią prawosławną: Bułgaria, Grecja, Mołdowa, Nowa Jugosławia i Rumunia;

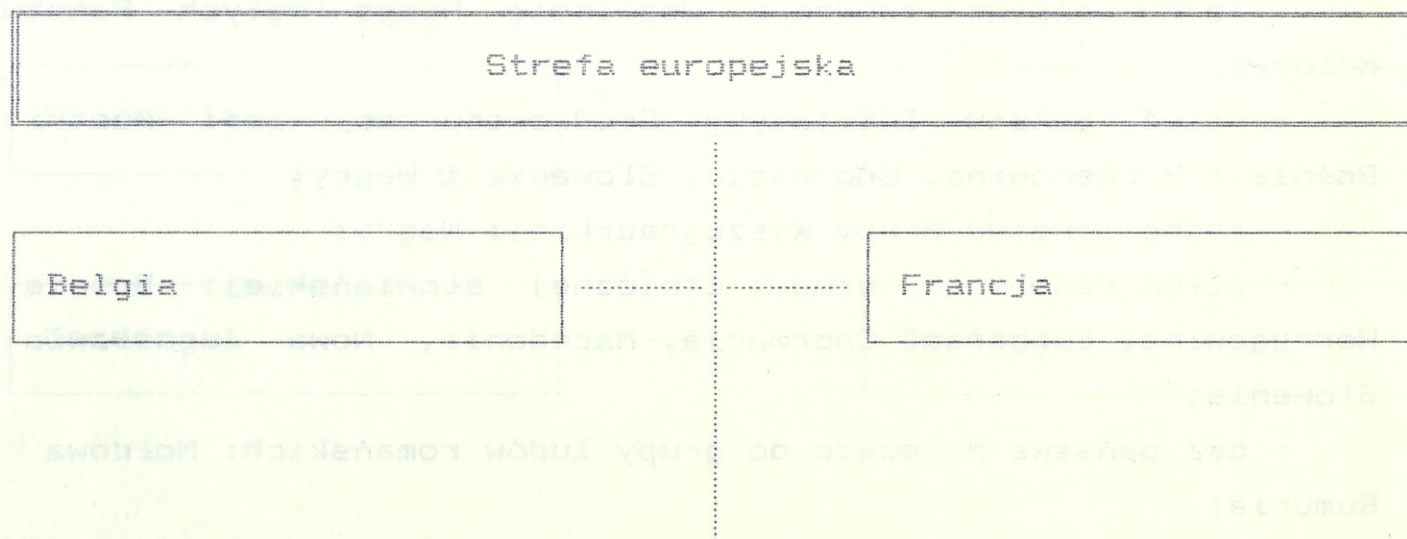
- cztery państwa z dominującą religią katolicką: Austria, Chorwacja, Słowenia i Węgry;

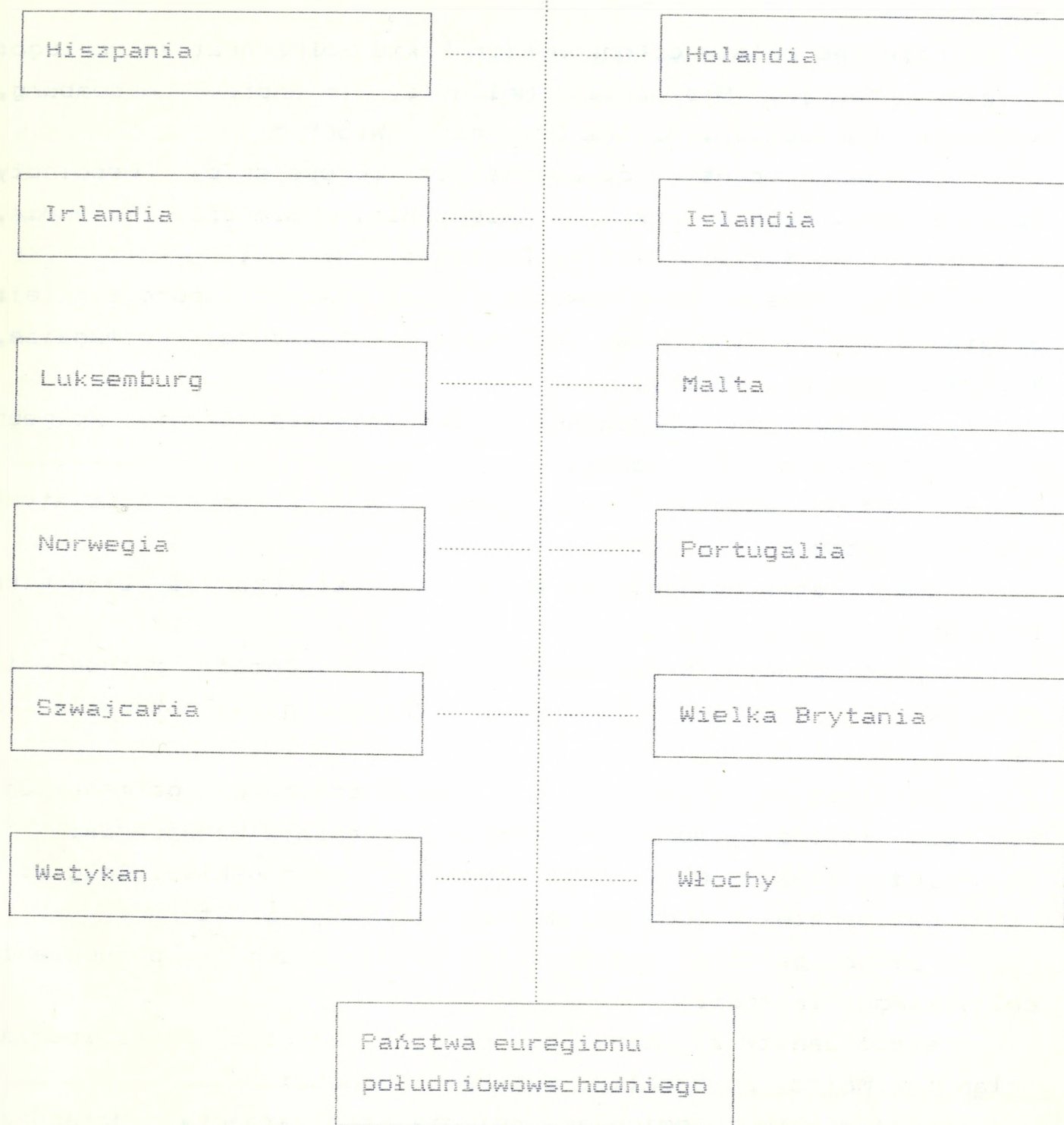
- trzy państwa muzułmańskie: Albania, Bośnia i Hercegowina i Macedonia.

2.3. Strefa europejska.

Strefę europejską tworzą państwa bezpośrednio sąsiadujące z Polską, państwa euregionu południowo - wschodniego oraz państwa europejskie wchodzące w skład europejskiego sojuszu polityczno - ekonomiczno - militarnego (Unia Zachodnioeuropejska, Europejska Wspólnota Gospodarcza i Pakt Północnoatlantycki) - schemat 12. Do grupy tych państw, ze względu na położenie geograficzne, zaliczono także Szwajcarię i Maltę oraz Państwo Watykańskie.

Schemat 12.

Strefę tę charakteryzują:

- trzy państwa o europejskim potencjale: Francja, Wielka Brytania i Włochy;

- sześć państw o liczącym się potencjale w skali

regionalnej: Belgia, Hiszpania, Holandia, Norwegia, Portugalia i Szwajcaria;

- dziesięć państw członkowskich Paktu Północnoatlantyckiego: Belgia, Francja, Hiszpania, Holandia, Islandia, Luksemburg, Norwegia, Portugalia, Wielka Brytania i Włochy;

- dziewięć państw członkowskich Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej: Belgia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Portugalia, Wielka Brytania i Włochy;

- osiem państw członkowskich Unii Zachodnioeuropejskiej: Belgia, Francja, Hiszpania, Holandia, Luksemburg, Portugalia, Wielka Brytania i Włochy;

- dwa państwa członkowskie Europejskiej Strefy Wolnego Handlu: Norwegia i Szwajcaria;

- jedno państwo wchodzące w skład Inicjatywy Środkowoeuropejskiej: Włochy;

- dwa państwa posiadające broń jądrową: Francja i Wielka Brytania;

- pięć państw zamieszkałych przez ludność pochodzenia romańskiego: Francja, Hiszpania, Luksemburg, Portugalia i Włochy;

- pięć państw należących do grupy etnicznej germańskiej: Holandia, Islandia, Norwegia, Wielka Brytania i Szwajcaria;

- jedno państwo o ludności romańsko - germańskiej: Belgia;

- dwa państwa o ludności mieszanej: Malta i Watykan.

- jedno państwo zamieszkałe przez ludność pochodzenia celtyckiego: Irlandia;

- sześć państw z dominującą religią katolicką: Hiszpania, Irlandia, Malta, Portugalia, Watykan i Włochy;

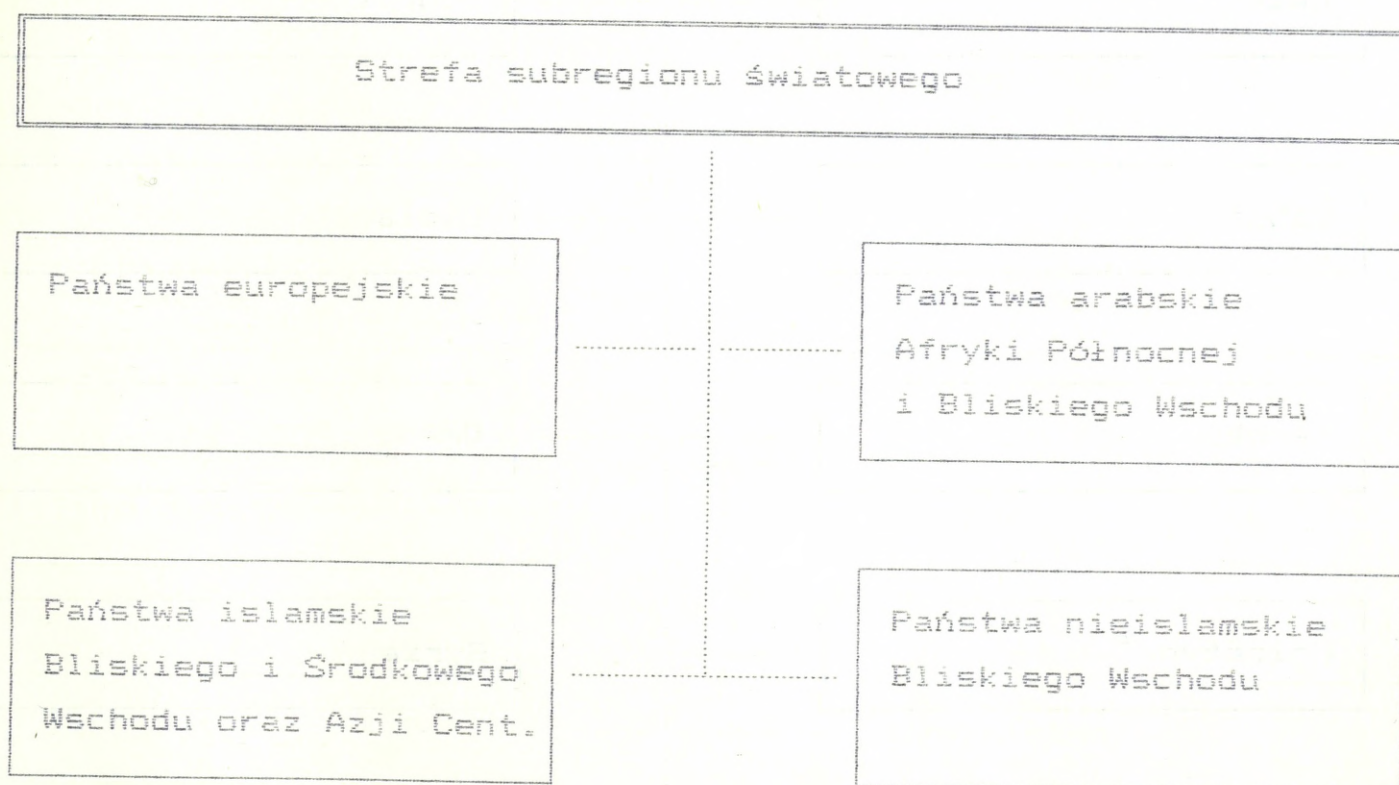
- pięć państw z dominującą religią protestancką: Holandia, Islandia, Norwegia, Szwajcaria i Wielka Brytania;

- trzy państwa z mieszkanką wyznaniową: Belgia, Francja i Luksemburg.

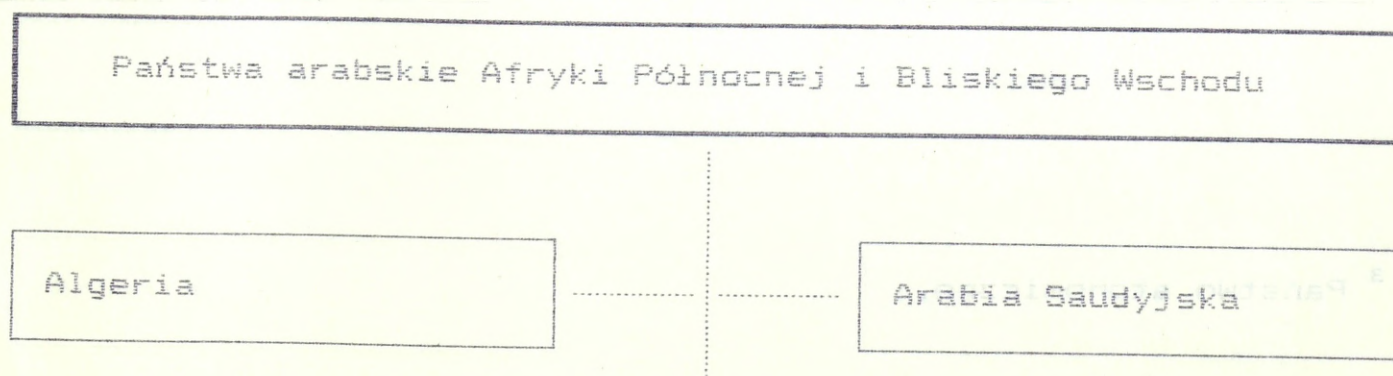
2.4. Strefa subregionu światowego.

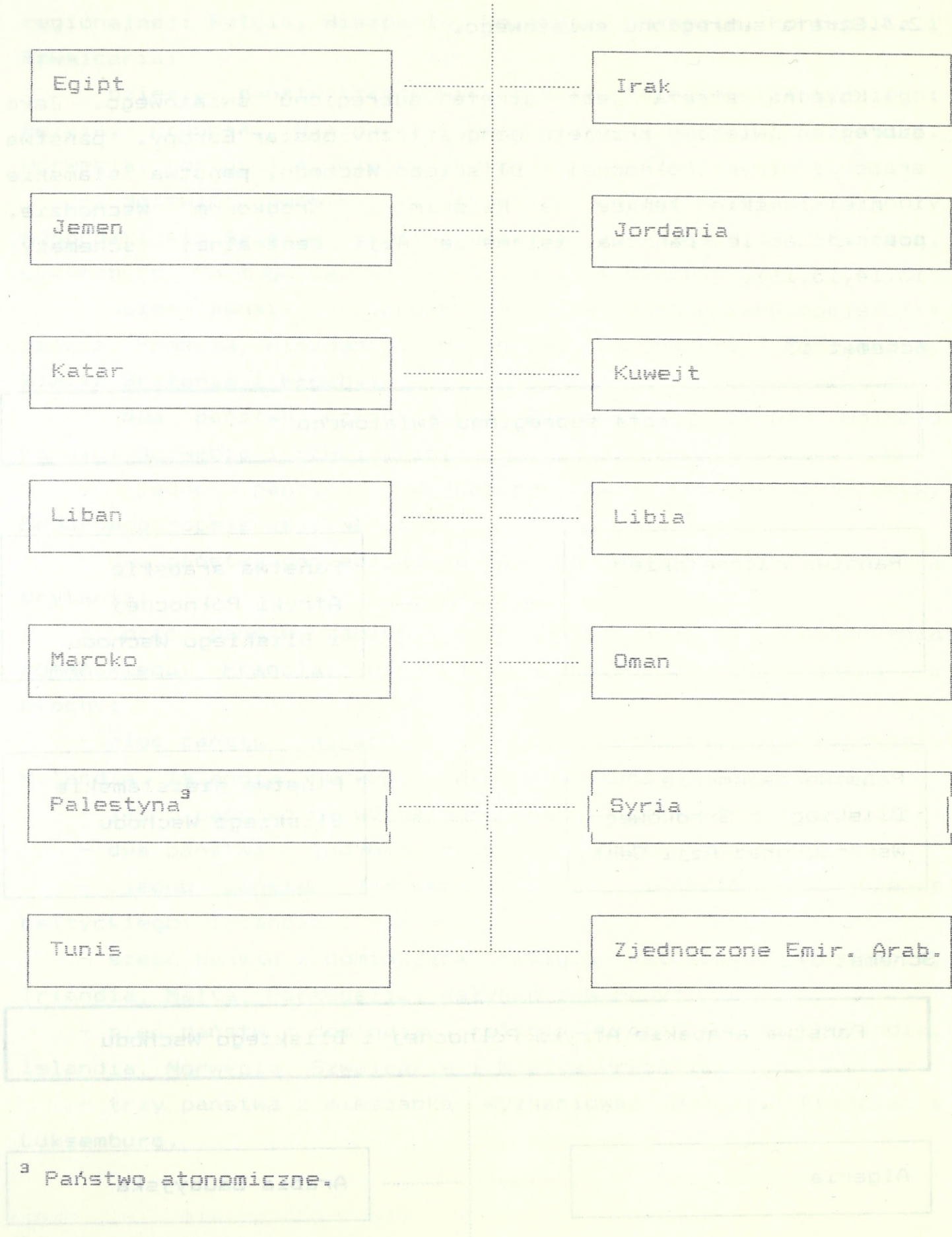
Kolejną strefą jest strefa subregionu światowego. Jako subregion światowy przyjęto geograficzny obszar Europy, państwa arabskie Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu, państwa islamskie i nieislamskie leżące na Bliskim i Środkowym Wschodzie, postradzieckie państwa islamskie Azji Centralnej (schematy: 13, 14, 15, 16).

Schemat 13.

Schemat 14.

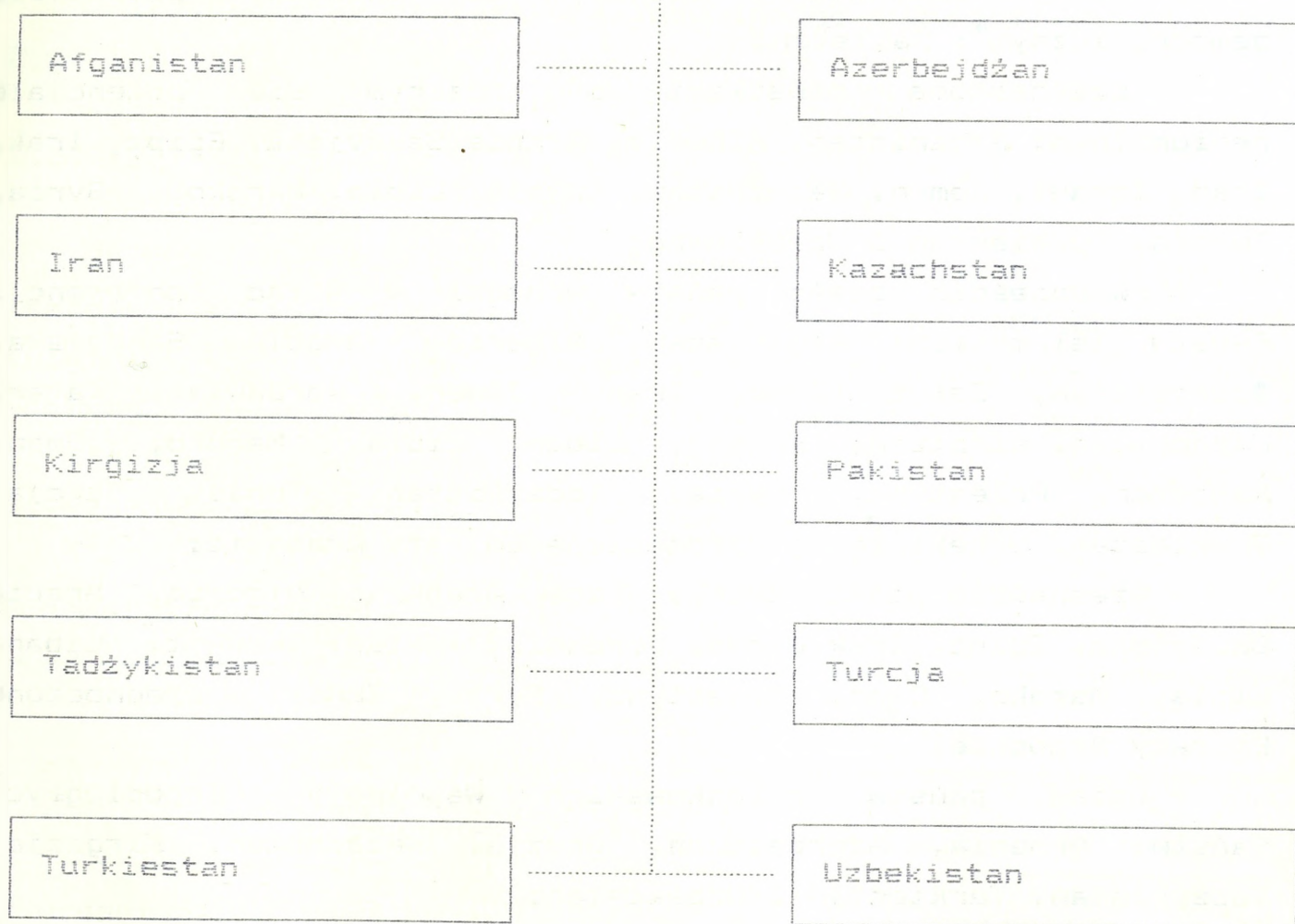

Schemat 15.

D.K.

Państwa islamskie Bliskiego i Środkowego Wschodu oraz Azji
Centralnej

Schemat 16.

Nieislamskie państwa Bliskiego Wschodu

Gruzja

Izrael

Strefa ta charakteryzuje się:

- jednym państwem o liczącym się światowym potencjale demograficznym⁴: Pakistan;
- szesnastoma państwami o liczącym się potencjale regionalnym: Afganistan, Algeria, Arabia Saudyjska, Egipt, Irak, Iran, Izrael, Jemen, Kazachstan, Kuwejt, Libia, Maroko, Syria, Turcja, Turkiestan i Uzbekistan;
- dwadzieścia sześć państw wchodzi w skład Konferencji Państw Islamskich: Afganistan, Algeria, Arabia Saudyjska, Azerbejdżan, Egipt, Irak, Iran, Jemen, Jordania, Katar, Kazachstan, Kirgizja, Kuwejt, Liban, Libia, Maroko, Oman, Pakistan, Palestyna, Syria, Tadżykistan, Tunis, Turcja, Turkiestan, Uzbekistan i Zjednoczone Emiraty Arabskie;
- szesnaście państw tworzy Ligę Arabską: Algeria, Arabia Saudyjska, Egipt, Irak, Jemen, Jordania, Katar, Kuwejt, Liban, Libia, Maroko, Oman, Palestyna, Syria, Tunis, Zjednoczone Emiraty Arabskie;
- osiem państw członkowskich Wspólnoty Niepodległych Państw: Armenia, Azerbejdżan, Gruzja, Kazachstan, Kirgizja, Tadżykistan, Turkiestan i Uzbekistan;
- trzy państwa posiadające broń jądrową: Kazachstan, Izrael⁵ i Pakistan⁶;
- siedemnaście państw należy do semickiej grupy narodowościowej: Algeria, Arabia Saudyjska, Egipt, Irak, Izrael, Jemen, Jordania, Katar, Kuwejt, Liban, Libia, Maroko, Oman,

⁴ Ludność Pakistanu liczy przeszło 100 milionów mieszkańców.

⁵ Z dużą dozą prawdopodobieństwa.

⁶ Prawdopodobnie.

Palestyna, Syria, Tunis i Zjednoczone Emiraty Arabskie;

- w sześciu państwach przewagę narodowościową stanowią ludy pochodzenia tureckiego: Azerbejdżan, Kazachstan, Kirgizja, Turcja, Turkiestan, Uzbekistan;

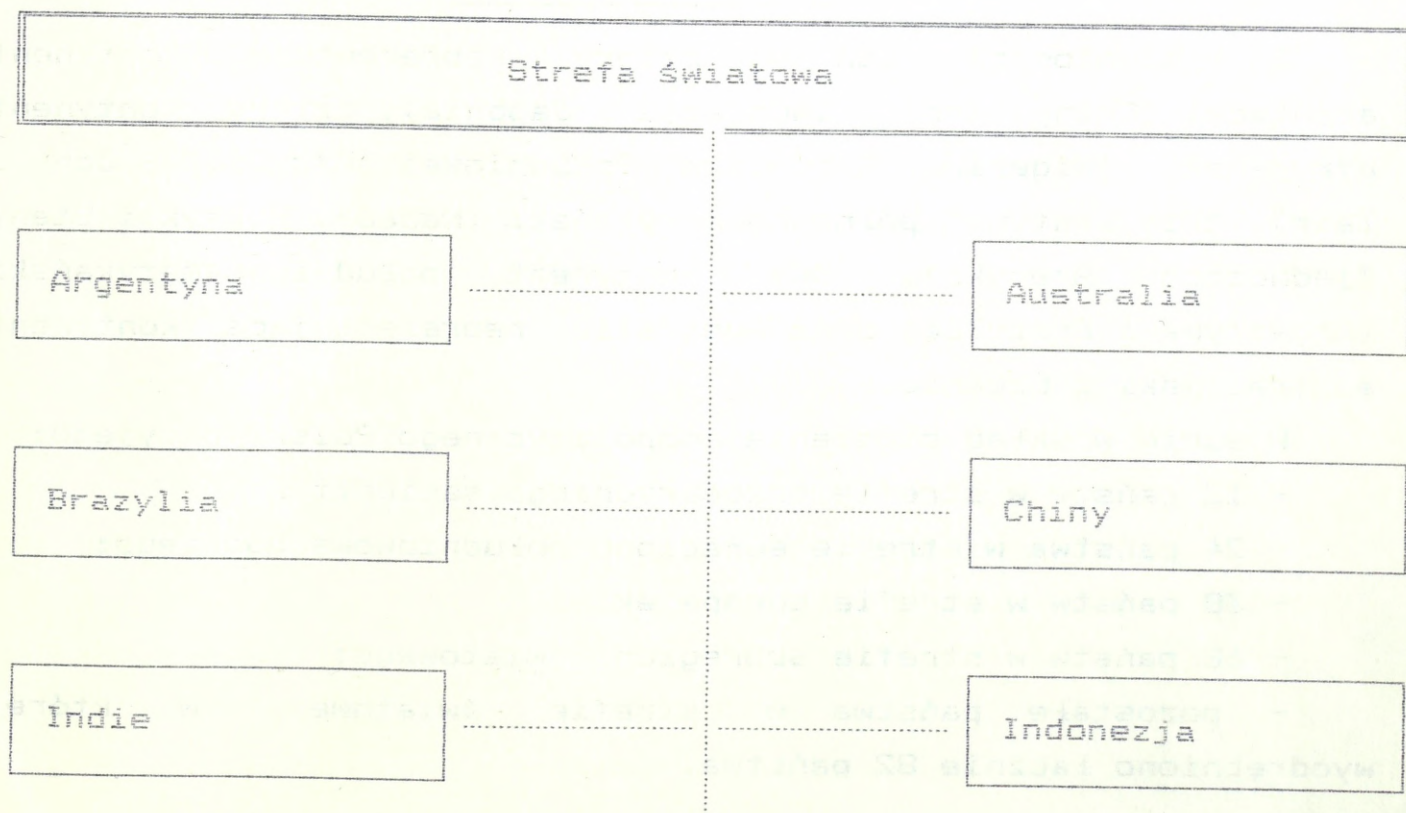
- w czterech państwach dominują ludy pochodzenia irańskiego: Afganistan, Iran, Pakistan i Tadżykistan;

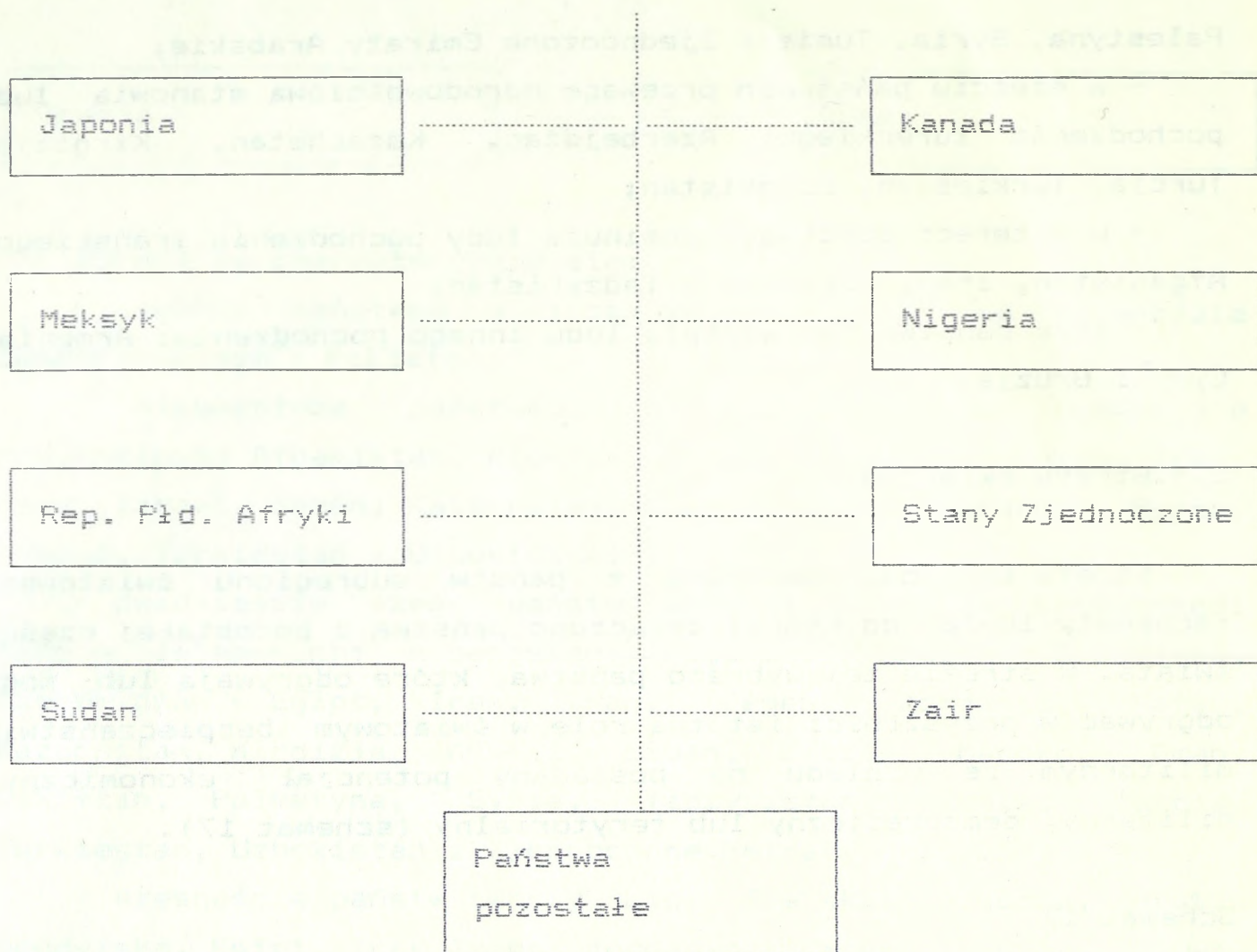
- trzy państwa zamieszkują ludy innego pochodzenia: Armenia, Cypr i Gruzja.

2.5. Strefa światowa.

Strefę światową utworzono z państw subregionu światowego (schematy 10-16) do której dołączono państwa z pozostałej części świata. W strefie tej wybrano państwa, które odgrywają lub mogą odgrywać w przyszłości istotną rolę w światowym bezpieczeństwie militarnym ze względu na posiadany potencjał ekonomiczny, militarny, demograficzny lub terytorialny (schemat 17).

Schemat 17.

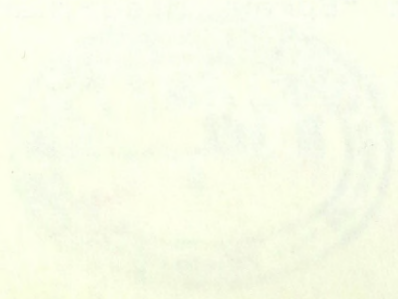
Z wymienionych państw cztery reprezentuje kontynent azjatycki (Chiny, Indie, Indonezja i Japonia), cztery kontynent afrykański (Nigeria, Republika Południowej Afryki, Sudan i Zair), trzy kontynent północnoamerykański (Kanada, Meksyk i Stany Zjednoczone Ameryki), dwa kontynent południowoamerykański (Argentyna i Brazylia) oraz Australia reprezentująca kontynent australijski i Oceanię.

W sumie w skład otoczenia geopolitycznego Polski przyjęto:

- 12 państw w strefie bezpośredniego sąsiedztwa;
- 24 państwa w strefie euregionu południowowschodniego;
- 38 państw w strefie europejskiej;
- 68 państw w strefie subregionu światowego;
- pozostałe państwa w strefie światowej, w której wyodrębniono łącznie 82 państwa.

Zakończenie.

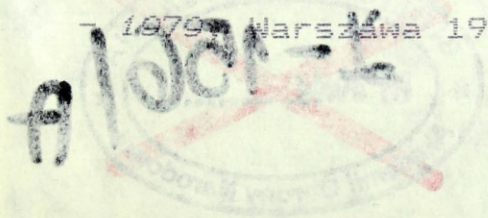
Przedstawiona w opracowaniu próba systemowego ujęcia uwarunkowań międzynarodowych budowy i rozwoju systemu obrony militarnej Polski sprowadza się głównie do rozwiązania teoretycznego. Wymagane są dalsze badania w celu wypracowania zależności praktycznych.

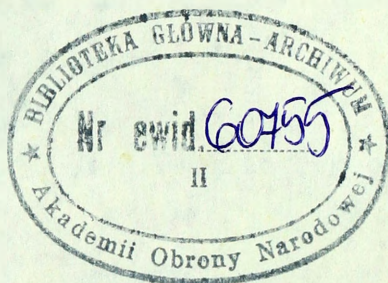
Bibliografia

1. L. Antonowicz, *Pojęcie państwa w prawie międzynarodowym*, Warszawa 1974.
2. R. Bierzanek, *Stanowisko wielkich mocarstw w prawie międzynarodowym*, w: "Państwo i Prawo", nr 5/6.
3. R. Bierzanek, *Współczesne stosunki międzynarodowe*, Warszawa 1972.
4. R. Bierzanek, *Załatwianie sporów międzynarodowych*, Warszawa 1974.
5. R. Bierzanek, J. Jakubowski, J. Symonides, *Prawo międzynarodowe i stosunki międzynarodowe*, Warszawa 1980.
6. R. Bierzanek, J. Symonides, *Prawo międzynarodowe publiczne*, wyd. II zmienione, PWN, Warszawa 1992.
7. J. Byczkowski, *Mniejszości narodowe w Europie*, Opole, 1977.
8. J. Ciechański, "Prawo interwencji zbrojnej" w prawie międzynarodowym, w: "Sprawy Międzynarodowe", 1988, nr 2.
9. L. Dębiński, *Samostanowienie w prawie i praktyce ONZ*, Warszawa 1969.
10. M. Dobroczyński, *Charakter i formy współzależności państw i narodów we współczesnym świecie*, w: "Sprawy Międzynarodowe", 1987, nr 4.
11. M. Dobroczyński, J. Stefanowicz, *Stosunki Wschód - Zachód, Struktura - treść - mechanizmy*, Warszawa 1980.
12. M. Grela, *Determinanty bezpieczeństwa międzynarodowego Polski*, Warszawa 1991.
13. A. King, B. Schneider, *Pierwsza rewolucja globalna. Jak przetrwać? Raport Rady Klubu Rzymskiego*, Warszawa 1992.
14. J. Kukułka, *Problemy teorii stosunków międzynarodowych*, Warszawa 1978.
15. J. Kukułka, *Międzynarodowe stosunki polityczne*, Warszawa 1982.
16. J. Kukułka, R. Zięba (red.), *Polityka zagraniczna państwa*, wyd. UW, Warszawa 1992.
17. R. Kuźniar, *Współzależność jako prawidłowość stosunków międzynarodowych*, w: "Sprawy Międzynarodowe", 1988, nr 4.

18. R. Kuźniar (red.), *Krajobraz po transformacji. Środowisko międzynarodowe Polski lat dziewięćdziesiątych*, wyd. Elipsa, Warszawa 1992.
19. A. Lynch, *Stany Zjednoczone a Europa Wschodnia: w poszukiwaniu polityki*, w: "Sprawy Międzynarodowe", 1989, nr 5.
20. A. Madejski, J. Zieliński, *Siły Zbrojne Polski wobec nowych wyzwań*, PISM, Warszawa 1992.
21. J. Makowski, *Organa państwa w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 1957.
22. W. Morawiecki, *Funkcje organizacji międzynarodowej*, Warszawa 1971.
23. S. E. Nahlik, *Prawo międzynarodowe i stosunki międzynarodowe*, Kraków 1978.
24. A. Pieniążek, *Suverenność - problemy teorii i praktyki*, Warszawa 1979.
25. I. Popiuk-Rysińska, *Suverenność w rozwoju stosunków międzynarodowych*, wyd. Elipsa, Warszawa 1992.
26. F. Ryszka, *Polityka i wojna*, Warszawa 1975.
27. R. Sonnenfeld, *Realizacja zasad współistnienia w ONZ (Aspekty prawne)*, Warszawa 1968.
28. J. Stefanowicz, *Stary i nowy świat. Ciągłość i zmiana w stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 1978.
29. J. Stefanowicz, *Rzeczpospolitej pole bezpieczeństwa*, Warszawa 1993.
30. J. Sutor, *Pokoje załatwianie sporów międzynarodowych*, Warszawa 1979.
31. J. Symonides, *Deklaracja zasad stosunków międzynarodowych KBWE*, w: "Sprawy Międzynarodowe", 1975, nr 10.
32. J. Symonides, *Problemy siły w polityce zagranicznej*, w: "Sprawy Międzynarodowe", 1981, nr 12.
33. J. Symonides, *Zawojowanie w klasycznym i współczesnym prawie międzynarodowym*, w: "Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1967, nr 4.
34. Z. Szczerbowski, *Strategiczny dialog rozbrojeniowy SALT, 1969 - 1979*, Warszawa 1979.

35. A. Towpik, *Bezpieczeństwo międzynarodowe a rozbrojenie*, Warszawa 1970.
36. J. Tyranowski, *Zasada nienaruszalności granic w prawie międzynarodowym*, Warszawa 1987.
37. B. Wiewióra, *Uznanie nabytków terytorialnych w prawie międzynarodowym*, Poznań 1961.
38. A. Wolff-Powęska (red.), *Wspólna Europa - mit czy rzeczywistość*, Poznań 1990.
39. *Współżycie międzynarodowe. Wybrane zagadnienia. Studia pod red. A. Kwileckiego*, Poznań 1978.
40. R. Vukadinović, *Międzynarodowe stosunki polityczne*, Warszawa 1980.
41. J. Zieliński, *Siłły zbrojne sąsiadów Polski*, Warszawa 1993.
42. R. Zięba, *Pojęcie i istota bezpieczeństwa państwa w stosunkach międzynarodowych*, w: "Sprawy Międzynarodowe" 1989, nr 10.

Wykonano w 3 egz.

Egz. nr 1 Departament Studiów Strategicznych MON
 Egz. nr 2,3 Biblioteka Główna Dział Zbiorów Niejawnych
 Wykonał: płk Józef STĘPAK
 Druk: J.S. Ks. wydr. komp. nr pf 23
 Dnia 1993.11.03

